

Dags för JUBILEUM på Rögrund
i Stockholms södra skärgård.

47 deltagare från tretton
medlemsföreningar deltar på
mötet och det tillhörande
30-årsjubiléet.

30 år
med Skärgårdarnas Riksförbund

Representantskapsmöte med 30 års jubileum på Rögrund i Stockholms skärgård 1-2 september 2012

Minnesanteckningar

Fredag 31/8 Ankomst till Rögrund

Deltagarna anländer till Saltsjöbaden för att ta Waxholmsbåten till Rögrund. En del har varit på väg länge och åkt med flera olika färdmedel. Trevligt att ses där på båten! Efter en timmes båtresa möts vi på bryggan av *Camilla Strandman*, som visar oss upp till vandrarhemmet och vår inkvartering. En varm god soppa på kvällen smakar bra eftersom vi har blivit lite blöta av regnet när vi skulle ta oss till båten. Lite senare kommer några med båten från Stavsnäs. De fina solnedgångarna som många gäster får uppleva här på bryggan får vi bara föreställa oss men inne i restaurangen är det varmt och ombonat.

Lördag 1/9 Presentation av platsen, seminarium och jubileum

En regnig men varm morgon med endast lite vind. Lite fler deltagare anländer från Saltsjöbaden och några kommer med båt från Möja, däribland spelemännen som ska vara med på kvällen och förgylla jubileumsfirandet. Under förmiddagen berättar Camilla Strandman om Nämndöskärgården och Pia Södergren om SIKO och Stockholms skärgård i stort. En rundvandring på ön tar gruppen till såväl ett utsiktstorn och till den omtalade krokodilen, som naturligtvis ska förevigas på bild av alla kameraförsedda vandrare.

Efter en god lunch är det dags att börja själva Representantskapsmötet. Ordförande Bengt Almkvist hälsar alla välkomna till detta septembermöte som också är ett jubileumsmöte, Skärgårdarnas Riksförbund fyller ju 30 år. Sen följer en presentationsrunda innan själva programmet börjar.

Skärgårdens framtid: barn, skola och unga skärgårdsbor Seminarium kring unga skärgårdsbor

Eva Widlund, lärare, utomhuspedagog och aktiv inom Skärgårdarnas Riksförbund sen många år berättar om SRF:s skolnätverk för skärgårdsskolor. Redan 2004 hade SRF möten om skolfrågor då Pia Enochsson vid Myndigheten för skolutveckling deltog vid ett av dessa möten. Detta ledde till att Myndigheten startade upp två nätverk för ö-skolor, Lag Nord och Lag Syd, vilket var mycket uppskattat. Efter några år och nedläggning av denna myndighet upphörde så småningom dessa nätverk. SRF har fått flera signaler om att man önskar få igång något liknande och genom ett möte i SRF:s projekt Skärgårds Leader på temat skolor kunde vi starta *Skärgårdsskolor i nätverk - för erfarenhetsutbyte och samverkan* där vi även inbegriper de små skolorna på fastlandssidan. I nuvarande nätverk finns lärare från mindre skolor runt om i skärgården, från Seskarö längst i norr till Aspö i Blekinge och Ven i Skåne. Flera små skärgårdsskolor är hotade trots mycket goda studieresultat. Skolan är en del av skärgårds-samhället och måste också ses som det, detta är en viktig och stor fråga den närmaste tiden.

I de senaste numren av Vi skärgårdsbor, under 2011 och 2012 kan man läsa om nätverket.

Vad har hänt med ö-skolorna sen inventeringen 2006?

Under SRF:s arbete *Skärgård för framtid* gjordes en s.k. vitbok om skärgårdsbarnens skolor. Det gjordes då en inventering av ö-skolor. När vi nu har tittat på vad som har hänt sen dess kan vi konstatera att av de 39 skolor (på 33 öar) som fanns med på listan 2006 har fem lagts ned. Många skolor har minskat elevantal. På en del har det omorganiserats så skolorna omfattar inte samma årskurser nu som för sex år sedan och det är därför svårt att jämföra. Det finns dock skolor som har ökat elevantal såsom Svartsö och Ornö. Sandhamn har nu förskola – var helt vilande vid förra inventeringen. På Ven, Sydkoster och på några ställen i Bohuslän har elevantalet ökat. För att få en bättre uppfattning tänker SRF fortsätta denna undersökning med att föra in förskolorna. På Visingsö har det skett en rejäl inflyttning till ön och på förskolan har man nu så många som 45 barn och i skolan F-6 är det 52 barn.

Filmprojekt som förenar

Som ett exempel på skärgårdsskolors samverkan, inte bara i Sverige utan i flera länder, berättar läraren och IT-pedagogen *Kicki Hammarlund* från Vaddö om filmprojektet Yo!BaNa (Young Baltic Narratives, Unga baltiska berättelser) som har pågått i tre år. Vi får se flera kortfilmer som elever har gjort under olika läger. I projektet ingår skolor från Norrtälje och Värmdö kommuner i Stockholms län. Övriga deltagare är skärgårds-skolor på Gotland, Åland, i Åbolands skärgård samt på de estniska öarna.

Förutom att både elever och lärare får en gedigen utbildning i filmskapande får eleverna ett uttrycksmedel som kan användas i många sammanhang i skolans värld. Yo!BaNa, är en nationsöverskridande kraftsamling med syfte att utveckla möjligheterna till barns och ungas filmskapande, att stärka barnens identitet som skärgårdsbor och öka deras stolthet över sitt ursprung.

I Vi skärgårdsbor nr 1 2012 kan man läsa mer om detta projekt.

Anna Jansson och Helena Ekström, engagerade lärare från Torsö i Vänern.

Vad gör man när kommunen lägger ner skolan? Är friskola ett alternativ?

För första gången är Vänern representerade på ett SRF-möte. Detta genom två lärare som precis har varit med om att starta en friskola på sin ö. Torsöborna har känt en viss oro för att kommunen skulle stänga skolan och hade därför börjat undersöka ett friskolealternativ. När kommunen plötsligt stängde skolan för ett år sedan tog detta arbete fart. Det blev ett år iland innan man denna hösttermin kunde starta friskolan *Torsö Skärgårdsskola* i samma lokaler. Lärarna Anna Jansson och Helena Ekström berättar om resan fram till dagens förskola, fritids och skola 1-6 på ön.

Läs mer på deras hemsida <http://torsoskola.se/wordpress/>

Skolskjuts, inte en självklarhet

Skjutsar själva sina barn, det gör Lotten Hjelm och Urban Söderberg, boende på Jungfruskär. Lotten berättar tillsammans med sina barn Gustav och Kajsa hur de har löst skolfrågan när Nämdö skola stängde. Var skulle barnen då gå i skola? Det är inte alltid som skolorna i den egna kommunen är närmast eller lättast att ta sig till. När familjen valde en skola i en annan kommun fick man också stå för skjutsarna själva. Trots långa resor till skolan tvekar inte Kajsa och Gustav, de vill fortsätta att bo i skärgården, även som vuxna!

Kajsa och Gustav berättar tillsammans med mamma Lotten om hur det är att bo i skärgården och ha lång resväg till skolan.

Två andra intressanta projekt

Camilla Strandman berättar kort om **Young Voices**, ett projekt som drivs av Skärgårdsstiftelsen och är ett samarbete mellan Stockholm, Åland och Finland. Projektledare Sandra Löfgren besöker unga skärgårdsbor för att höra deras tankar och åsikter om livet i skärgården.

Läs mer om detta på Skärgårdsstiftelsens hemsida.

Eva Widlund informerar om **Hela Sverige Ska Levas** skolprojekt "Små skolor i utveckling" som nu har kommit igång ordentligt. Tretton skolor deltog vid startseminariet i april. Syftet med projektet är att stödja de små skolornas arbete att ta fram nya pedagogiska metoder kopplade till IT, samt att utveckla och stärka skolans roll i det lokala samhällsbygget. Skolan ska bli ett nav för bygdens utveckling, projektet ska därigenom stärka den lokala identiteten och stödja den lokala utvecklingen. Projektets huvudmål är att få ett antal väl fungerande och effektiva pilotskolor i gles- och landsbygd som var och en och genom ett starkt nätverk tjänar som goda exempel för andra skolor. Den enda skärgårdsskolan som är med i detta projekt är Seskarö skola i Haparanda kommun samt ett par skolor på Gotland.

*Läs mer på **Hela Sverige Ska Levas** hemsida!*

30 år med Skärgårdarnas Riksförbund - Minnen och milstolpar

I januari 1982 hölls ett möte på färjan Viking Sally, där man bestämde sig för att bilda ett riksförbund för att orka bearbeta regering och riksdag. Med detta som utgångspunkt gör Bengt Almkvist en historisk tillbakablick där han bjuder in deltagare att berätta om sina minnen från olika händelser under åren som gått.

Ann Forslund var med på detta första möte och kan berätta om det första initiativet från SIKO. Det var de gemensamma frågorna som förde skärgårdsborna. Anne har också tidigare samlat sina minnen i två skrifter, *Hågkomster från 20 år med SRF* samt *2002 – 2006, Fem år med SRF*.

Ett helt riksförbund blev SRF kanske först när Bohuslänningarna kom med för 20 år sedan, 1992. Kjell Björkqvist kommer ihåg från den tiden när SRF:s verksamhet tog fart. En av de största frågorna var fastighetsbeskattningen. Då gick vi ut i stora demonstrationer mot orättvisorna.

Sedan kom en viktig period med två skärgårdsutredningar. Glesbygdsdelegationen, som sedermera blev Glesbygdsverket, har alltid varit viktigt för förbundet. Man tog initiativ till ett nationellt skärgårdsprogram och SRF fick resurser för att kunna medverka i arbetet. Margareta Florén från Smögen berättar om hur mötena gick till.

Björn Kempe inledde skärgårdsarbetet på myndigheten men avlöstes vartefter av Ingrid Mars. Utredarna Hans Aren och Hans Noack anlätades för att beskriva läget i alla skärgårdar. Regeringen gjorde också en skärgårdsutredning inför det kommande EU-medlemskapet. När det sedan blev verklighet 1995 gjordes det första programmet, *Mål 5b Skärgård*, som riktade resurser till skärgårdarna.

SRF fick allt fler medlemsföreningar och 1998 beslutar regeringen ge SRF ett årligt anslag på 500 000 kr för vårt arbete. Nu kunde vi satsa allt mer framåt. En förbundssekreterare anställdes. Det blev "det bästa jobbet i mitt liv" berättar Carin Flemström från Dalarö.

Ann Forslund från Runmarö ler och minns.
Carin Flemström skrattar med i bakgrunden.
Till vänster ser vi Jim Wahlman från Blekinge.

Vi gav oss på allt fler tunga frågor, inte minst kring konkurrensen om bostäderna och beskattningen. Många i salen har livliga minnen från möten och debatter. Hubbe Öqvist och Dag Lundman berättar. Även Inger Abrahamsson berättar om vådan av att åka taxi till Hindersön på vintern!

2002 avlöstes Carin Flemström av Ann-Marie Nordström som förbundssekreterare. Vi gick allt mer in i en period av att bygga upp fakta och kunskaper om landets skärgårdar. Nu hade också Inger Normark blivit vår skärgårdskontakt på Glesbygdsverket.

Ett samarbete på EU-nivå utvecklade vi också när ESIN, European Small Islands Network, bildades på Möja med sex länder i starten. Det ledde till ett stort projekt med utbyte av erfarenheter mellan öar och skärgårdar i olika länder. Många kan berätta roliga minnen från dessa år.

2005 blev det en del större förändringar i styrelsen. Bengt övergick från ordförande till att bli förbundssekreterare och Kjell blev ordförande. Med nya programperioder och ökade uppgifter tillsammans med myndigheter fick SRF även ökade resurser.

Vårt stora projekt *Skärgård för Framtid* avslutades 2007 med en stor samling i Stockholm på Teaterskeppet. Vi ökade också satsningarna på information med både tidningen *Vi Skärgårdsbor* och på nätet. Nya program ledde till nya projekt och åtaganden.

Ja, det finns mycket mer att berätta om dessa 30 år. Det genomgående är dock att vi alltid sett till att vi har haft roligt i vårt arbete för skärgårdarna och att vi verkligen känt värdet av att vi arbetat starkare tillsammans.

Det blir även några ord inför framtiden. Ordföranden Bengt Almkvist vill särskilt lyfta fram några punkter för framgång i SRF:s arbete:

- Betona skärgårdarnas särart
- Stimulera överföring av kunskaper
- Bygga myndighetskontakter
- Samverka med andra organisationer

Jubileumsmiddag med god mat, mycket sång och musik, minnen och trevlig samvaro

Under kvällen fortsätter samtalen runt borden kring alla goda minnen. Det är dukat för fest och genom fönstren har vi en fantastisk vy ut över fjärden. Vi är ganska många och det blir rätt trångt, men hjärtligt, när alla ska få rum runt borden. När sen musikanterna kommer och försöker få rum med sina instrument mellan borden är det en gåta hur personalen lyckas ta sig förbi med maten.

Delar av Skärgårdskören från Möja/Nämdö är med och sjunger och spelar och musikanterna förstärks av en trumpetare från Hönö, Sigvard Utbult. Mycket allsång blir det både ur sänghäftet som är gjort kvällen till ära och diverse spontansånger.

När alla skulle skriva på en namnlapp blev det lite kö in till borden. Men sen blev det tid för både sång och prat mellan förrätt, huvudrätt och dessert. I kön ser vi Barbro Olsson, Margareta Florén, Hubbe Öqvist och Monika Bäcklund.

Söndag 2/9

Representantskapsmötet fortsätter

På söndagen lyser solen på Rögrund men det blåser kraftigt. Efter frukosten fortsätter mötet från igår, nu med information från styrelsen och föreningsrapporter.

Information från styrelsen

Eva Widlund har tagit med en hel del **informations-material**; böcker, foldrar och tidningar och uppmanar nu föreningarna att ta med av detta och sprida på olika möten, även gamla nummer kan innehålla intressanta artiklar.

Anetté Larm Johansson informerar om det aktuella **ekonomiska läget** som ser bättre ut nu än för ett år sedan tack vare en del återbetalningar för redovisade projekt.

Bengt Almkvist berättar att den planerade stora **Skärgårdskonferensen** som skulle ha hållits dagen före jubileumsmötet fick tyvärr ställas in på grund av att viktiga talare lämnade återbud. Vi såg också att det är svårt att bjuda in till en konferens i augusti. Styrelsen har beslutat att skjuta upp konferensen till senare i höst.

Nationellt skärgårdsforum som tidigare hölls varje år har gjort uppehåll ett tag. Men i år hade Tillväxtverket bjudit in till ett nytt forum i september. Även här blev det väldigt dåligt med anmälningar och man har precis beslutat att ställa in mötet.

Bengt informerar även om tre andra möten SRF ska delta på de närmaste dagarna, för att ge Representantskapet möjlighet att skicka med budskap inför dessa.

- Havsmyndigheten anordnar ett möte om salförvaltning 3.9. Anetté deltar.
- Naturvårdsverket har ett dialogforum kring allemansrätten 12.9.
- Hela Sverige Ska Leva arrangerar Landsbygdsriksdag i Blekinge 6-9 september. Anetté och Bengt deltar.

Arbetsgrupper och projekt

Skärgårds Leader planerar för ett möte om Naturbetesmarker under hösten, det blir en slags fortsättning på Skärgårdsbönder. (Anna-Karin och Anetté)

Nätverket för skärgårdsskolor har kommit till genom Skärgårds Leader och planerar nu för ett nytt möte i slutet av oktober. Det finns tankar att genom möten få till två nya nätverk. Ett kring servicefrågor och ett om turism. Hösten 2013 planeras att hålla parallella möten.

Hur ska projektet samlas ihop? undrar Anetté. Ska det göras en bok typ "Skärgård för framtid" eller ska vi göra ett specialnummer av "Vi skärgårdsbor"? Detta är ju förbundets projekt och ska vara till nytta för alla.

Skärgårdsbönder

Skärgårdsbönder är avslutat som projekt men fortsätter som nätverk. *Anna-Karin Utbult Almkvist*, som har varit projektledare för Skärgårdsbönder, berättar om två olika grupper hon deltar i för SRF. Det är "Referensgrupp för framtida miljöersättningar" samt en europeisk grupp med deltagare från många länder, "Focus Group for Environmental Services". Båda handlar om att försöka påverka det nya landsbygdsprogrammet 2014-2020. Det är det svenska respektive det europeiska landsbygdsnätverket som håller i dessa grupper.

Anna-Karin Utbult Almkvist

Förnybar energi – Lennart Andersson följer dessa frågor i landet, gör studiebesök med mera. Lennarts skrift "Sommarstugans avloppsguide" är anpassat till Söderhamns kommuns bestämmelser, men skulle kunna göras om så det blir en allmän skrift med förslag till skärgårdskommuner på hur man kan göra i dessa frågor. Angående Green Islands lämnar Lennart rapporter till SRF:s hemsida. Temat på ESIN:s årsmöte i Skottland i september är just Förnybar energi och Lennart kommer att närvara på detta. Lennart planerar även ett miniseminarium kring Förnybar Energi.

Färjegruppen har gjort ett 9-punkts program, som har godkänts av styrelsen. Gruppen har ett möte med Karl-Erik Hermansson, nationell färjesamordnare på Trafikverket den 6 september.

Föreningsrapporter

Vad händer i våra olika skärgårdsområden? Så är det dags för den viktiga rapporteringen från medlemsföreningarna. Här kan man få tips från varandra och kanhända finna någon att samverka med i olika frågor. Kontaktpersoner för olika projekt är värdefulla att få med sig hem. Föreningsrapporterna sammanställs i ett separat dokument.

Nästa Representantskapsmöte planeras till 23-25 november. Styrelsen ser ut en lämplig plats för mötet.

Ordförande Bengt Almkvist tackar för ett bra möte och bra arrangemang på Rögrund. Efter en avslutande lunch tar de flesta Waxholmsbåten till Saltsjöbaden för att sen resa vidare och några far med egna båtar hem till sina öar.

*Minnesanteckningarna är sammanställda av
Eva Widlund*

*Fotografer:
Eva Widlund, RoseMarie Hellén, Lennart Andersson
och Björn Sjöblom*

Bilaga: Program och deltagarlista

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

info@skargardarnasriksforbund.se

www.skargardarnasriksforbund.se

... och så lite fler bilder!

Grundets vandrarhem och konferens i Stockholms södra skärgård håller öppet från midsommar till mitten av november.

Delar av Skärgårdskören spelar och sjunger under jubileumsmiddagen och när Torsten Norberg från Hemsön får låna ett dragspel blir det Hemsövalsens tillsammans med Kalle och Monika Bäcklund.

Sigvard Utbult, Hönö studerar sänghäftet tillsammans med Kicki Hammarlund, Väddö. Joar Sandström, Holmön och Gabriella Söderman, Gräsko bekantar sig med sina bordskamrater. Ellinor Sjöberg och Hubbe Öqvist båda från Långön i samtal med Anne Forslund, Runmarö och Sune Fogelström, Möja. Anna-Karin Utbult Almkvist smakar på förrätten.

Minnen! Inger Abrahamsson, Gräsö delar med sig av minnen med SRF. Bengt Almkvist lyssnar roat. Carin Flemström, Dalarö lyssnar på Birgitta Söderberg, Gräsö och Sören Pettersson, Gälö.

Lena Kjellman och Anetté Larm Johansson visar med sina tröjor på samverkan på Orust. Lunch på bryggan med Anne Forslund, Jarl Spets, Pia Södergren, Ulf Westerberg och Gunilla Söderqvist. Margareta Florén från Smögen samtalar med Jarl Spets från Ven innan hemresan.

Skolgruppen i samspråk med Anetté Larm Johansson, SRF. Holmöborna Lena Egnell, Joar Sandström och Olle Nygren tar en fika tillsammans. Jan-Eric Ericsson, Bohuslän studerar utsikten tillsammans med Stig Lundmark och Sören Pettersson, Sörmland samt Lena Egnell, Holmön.

Gabriella Söderman från Gräskö fortsätter att prata skola med Eva Widlund, SRF:s skolgrupp. Karen Alm, Ven går av båten i Saltsjöbaden för en lång resa hem. Bernt Strandberg och Bengt Ottosson båda från Visingsö ser ut att koppla av på båten.

